

יום היארצייט של מרן רשכבה"ג הגרייז זצ"ל הרב מבריסק נלב"ע ט' תשרי תש"ך

הנה כבר הבאנו בגליון יוה"כ תשע"ה באריכות אודות מרן הגרייז שרבנו יבדלח"א מימי ילדותו בעיר בריסק היה גר בסמיכות לבית מרן זצ"ל, ועקב והתבונן טובא בכל מעשיו ועניניו, וכעת יצא הספר אעלה בתמר מתורת בריסק שבו הובאו הרבה ענינים שנאמרו מרבנו שליט"א אודות מרן הגרייז זצ"ל וכאן הבאנו מעט כפי שיכיל הגליון.

יחיד הדור

וכך כתב רבנו במכתב: אור לכ"ב כסלו תש"ן בני ברק יצ"ו הננו בזה בבקשתנו לאחב"י לבוא לעזרת המוסד "אחיזר" אשר נוסד לפני הרבה שנים, ע"י הגאון ויחיד הדור מרן הגרייז הלוי סלוביצקי אבד"ק בריסק זצ"ל, ובמשך זמן קיומו, זכה להגן על טהרת ישראל להציל חלק מבני"א אשר הי' עלולים ליטמע בין הגוים, כגון ע"י המסיונרים המפיצים רעל וארס בלבנות החלשים והנחשלים מעמינו, ומטרת "אחיזר" לפעול בהצלחה רוחנית, בדברים העומדים על הפרק, וידוע שמלחמתם לא נחלשה, ונטושה מהפושעים מכל המינים הן לטמיעה בין הגוים, בין בשאר השפעות האורבים שונאי התורה, למיניהם, לכלות כל חלקה טובה בנו, ולזה יבואו דברינו אלה, בבקשה לתמוך בעין יפה, שיוכלו לבצע מחשבתם הטהורה בפועל, להציל מה שיש ביכולתנו להציל ולהרבות טהרה בישראל.

הכו"ח ביקרא דאורייתא א. ל. שטיינמן.

הרבנות של הרב

אחרי שנפטר מרן הגר"ח בימי מלחמת העולם הגרייז לא היה בבריסק, והיה הרבה בלגן בבריסק, והיה ספק את מי למנות רב, והיה יהודי בשם "לב" שהיה ציוני גדול, והוא רצה למנות את הגרייז הלוי לרב, ואח"כ צעקו עליו הציונים למה מינה אותו, אבל משמים רצו, והם עצמם עשו אותו לרב, ואח"כ סבלו ממנו.

ואת השטיקל השני בספר על ב"ק (י"ב, א) אמר שם במבחן לרבנות אני לא יודע אם הבינו, אבל הוא אמר. והיה זה סיעתא דשמיא גדולה, כי רק בזכות זה [שנתקבל לרבנות] קיבל אישור לעלות לארץ ישראל אח"כ.

תפילתו בקול רם

הגרייז היה מתפלל את כל השמונה עשרה בקול רם, ואף כשהיה מתפלל בציבור היה אפשר לשמוע אותו מתפלל. ופעם אחת היה החזן איש אצלו, ושמע איך שהוא מתפלל ומאוד התפעל מכך.

ופ"א בראש חודש התפלל בקול רם וראו ששכח יעלה ויבוא וצעקו לו כמה פעמים, ולא שמע רק בסוף תפילתו אמרו לו, ושאל הגרייז למה לא נערתם אותי באמצע?

ובדרך כלל שהיה מתפלל בציבור כשכולם היו גומרים, הוא היה אוחז רק בסוף ברכה ראשונה.

ונסתפק רבנו האם צריך לענות אמן על הברכות שבשמונה עשרה שאמרו בקול רם דהרי מעיקרא התקנה היתה לאמרן בלחש. [א"ה וראה בהליכות שלמה תפילה פ"ח אר"ה לב מש"כ בזה].

תפילין דר"ת

הגרייז הניח בתפילת מנחה תפילין של הרמב"ם, ולא הניח תפילין דר"ת.

מאכלו

הגרייז היה רגיל לאכול יאגדעס [אוכמניות] שזה היה המאכל העיקרי בחו"ל וכשהגיע לארץ ולא היה מצוי היתה בתו שולחת לו מארצות הברית שהיה נצרך לבריאותו, ובשמיטה היה אוכל בננות שקיבל משויץ. וזה היה עיקר מאכלו.

הרחמן

הגרייז לא היה אומר הרחמן בברכת המזון, ופ"א ראתה חמותו שמברך ולא אמר הרחמן, ושאלה אותו מה לא צריך לומר הרחמן? ומאז התחיל לומר הרחמן שלא ילמדו ממנו.

להוציא על תפילין

הגרייז היה אומר בדרך כלל אדם מוציא כל שנה כסף לחליפה חדשה וזה מספיק לשנה אחת, ואילו לתפילין שזה לכל החיים לא משקיעים כ"כ הרבה כסף.

למנוע מלחמה

הגרייז אמר לשר משה ש. שהיה לו השפעה בממשלה, שצריך להתנגד בכל הכח לצאת למלחמות דעתניים ליתן את הדין על כל בחור ובחור שיהרג במלחמה, כי למלחמה אפשר לצאת ע"פ סנהדרין ואו"ת, אבל באופן כזה ודאי אסור לצאת וראוי למנוע כפי יכולתו.

ילמדו ממנו

החפץ חיים כבר אמר על הגרייז כשהיה בחור שהוא ינהיג ללמוד קדשים. [הח"ח היה בא לבריסק כדי לדבר עם הגר"ח בעניני השעה, ומשם ראה את הגרייז וידע לומר ד"ז עליו].

כח זכרונו

שמעתי מאחד הבנים של הגרייז שהעיד על כח זכרונו המופלא של הגרייז, שבהיותו כבן 12 עבר פעם אחת על ההקדמה של הגר"ח מוולוז'ין לביאור הגר"א על ספרא דצינעוּתא ומאז ידע אותו בעל פה.

ניצל מוגל

רבי אליהו אנגלנדר שליט"א מאנגליה סיפר לי, שכשבא לירושלים נכנס אצל הגרייז והוא מאוד שמח לקראתו, ואמר לו שנראה לו שהוא חייב קצת כסף לאביו מלפני המלחמה עבור שנתאכסן בפנסיון שבקריניצא שהיה בבעלות אביו, ועד עכשיו לא ידע איך לשלם את החוב, ומי הם היורשים שנשארו, ועל כן שמח לראותו כעת שיוכל לפרוע לו את החוב שחייב לאביו כמה שנים.

לא לפגוע

בשמחת א' מנשואי בניו של הגרייז, אמר ליתן כיבוד בברכה לאחד מקרובי משפחתו אע"פ שלא היו דיעותיו תואמים עם הדיעות של הרב ואמר: מכיון שהוא קרוב משפחה אינו רוצה שיפגע של שכיבדו אותו.

אלמנה

בבריסק היה אדם מהבונד שתמיד עשה צרות לחרדים וכולם סבלו ממנו, וכשנפטר אותו אדם אמר הגרייז עכשיו אינני רוצה לשמוע כלום, רק צריך לדאוג לאלמנה והיתומים שלו שיהא להם ממה לאכול וממה להתפרנס. ופ"א נפטר אחד שגר בסמיכות להגרייז וקרא הגרייז לבניו ואמר להם תזהרו מאוד לא לפגוע באלמנה.

יותר על פרנסתו

סיפר רבנו כי אחד מהדברים שהגרייז היה ממונה בתור הרב הרשמי היה על רישום הנישואין, כל מי שרצה להינשא היה צריך לבוא ולהירשם והיה משלם מעט כסף וזה היה חלק מהפרנסה של הרב. והנה אע"פ שדמי הרישום לא עלה הרבה רק 10 זלאטעס בכל זאת לא היה מי שלא היה מבקש הנחה. והרב היה מסכים ליתן לכולם הנחה אחד היה משלם 8 או 7 או 5 לכל אחד הסכים הרב לעשות הנחה, ואף על פי שזה היה הפרנסה שלו בכל זאת כולם היו מבקשים הנחה והרב היה נותן את זה. [והדגיש רבנו אע"פ שמבחינת המשלם זה ה' סכום מועט מאוד פועט שלא היה קשה לשלם, ואילו אצל הרב הלא זה ה' חלק מהכנסה הרשמית שלו מ"מ הוא ויתר לכולם].

יידום

סיפר הרב שמחה קפלן זל"ה מצפת, שבעת המלחמה כשברח הגרייז נתן לבתו ללבוש את הצמיד של אמו אשת הגר"ח וכשהבריחו את הגבול דרשו ממנו הגוים שישאירו את הצמיד אצלו והגרייז היה לו צער גדול מזה, ואמר שמצטער כמו שנטלו את כתבי אביו ואח"כ יותר לא דיבר מזה.

לא להשתמש

כשהיה הגרייז בשוייץ לצרכי בריאותו התאכסן אצל ר' זאב רוזגרטן ז"ל והלה רצה לשמשו ולשרתו בכל הנצרך, ואמר לו הגרייז דבמיוחד באתי לכאן עם ידי על דעת זה שהם ישרותני ויעשו כל צרכי, ולא הסכים בשום אופן שאחרים ישרתו אותו.

בתחנת הגר"מ

סיפר בנו של רבנו הגר"מ שליט"א כשהיה שבע ברכות להגאון רבי מאיר [בנו של הגרייז] באולמי וגשל, והגרייז התארח שם במלון, והגעתי עם אבי שליט"א לבקר את הגרייז ושאל אבי את הרב מה שלומו, והסתובב הגרייז לכיון הארון שהיה מלא בתרופות והראה לו זה המצב שלי. ואח"כ בקשתי מהגרייז ברכה, ושאל הגרייז את אבי [רבנו שליט"א] האם גם אתה מהמבקשים ברכות? ואמר לו אבי: אני לא בקשתי אלא בני. ואמר לי הגרייז דהנה ברכה להיות ת"ח א"א, אלא צריך לעמול לבד ואלא דגם אחרי העמל צריך ס"ד שיפסקו כמוהו בהלכה כמבואר בגמ' במכות יא,ב, וא"כ אם תעמול בתורה ויהיה חסר לך רק החלק הזה, והברכה שלי נחשבת בשמים כברכה, אז אני מברך אותך שיפסקו כמורך.